

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST

Leto 1928.

Ljubljana, 20. decembra 1928.

Štev. 9.

59.

Homiletični tečaj dne 9. avgusta 1928.

Na pobudo presvetlega in premilostnega gospoda knezoškofa dr. A. Bon. Jegliča se je vršil letoš 9. avgusta v veliki dvorani knezoškofijske palače homiletični tečaj, prvi te vrste, s smotrom in po programu, kakor sta bila naznanjena v št. 4. (21. junija 1928) »Ljubljanskega Škofijskega lista«. Tečaj je zelo lepo uspel. Udeležilo se ga je nad 150 duhovnikov ljubljanske škofije. Otvoril in vodil ga je presvetli gospod knezoškof sam. Vsi udeleženci so predavanjem pazno in z interesom sledili od 1/29 do 12 dopoldne in od 1/23 do 1/26 popoldne. V debatah, ki so se po predavanjih razvile, se je pojasnilo več praktičnih homiletičnih krajših vprašanj. Sad tega tečaja je bil tudi sklep, da začne zopet redno izhajati nekaj homiletičnega materiala v pomoč duhovnikom pri njihovi pridigarski službi.¹ — V naslednjem podajamo po želji gospodov, ki so se homiletičnega tečaja udeležili, in po naročilu presvetlega gospoda knezoškofa in extenso vsa tečajna predavanja, izvzemši vzorno pridigo Segnerijevo, ki je zaradi njene obsežnosti ni kazalo priobčevati.

Dr. Mihael Opeka.

I.

Cerkveni govornik in sv. pismo.

Univ. prof. dr. Jos. Ujčič.

Uvod:

Sveti Pavel je napisal stavek, ki se bo zdel na prvi pogled nekoliko frapanten, in vendarle je apostolska izjava: Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare (1 Cor 1, 17). — Iz teh besed smemo jasno sklepati, da je oznanjevanje Evangelija eminentna naloga; tako važna, da jo je Apostol smatral za svojo življensko nalogo.

Ako se pa vprašamo, katero t v a r i n o naj oznanja krščanski blagovestnik, nam odgovarja isti Apostol: evangelizare investigabiles divitias Christi (Eph 3, 9). Kristusovo bogastvo je neizčrpno, zato je tudi pridiga o njem neizčrpna; Pavel smatra sploh za največjo znanost: poznati Kristusa; non enim iudicavi me scire aliquid inter vos, nisi Jesum Christum, et hunc crucifixum

¹ Ta material bo po dobrem premisleku prinašala za enkrat homiletiška priloga lista »Vzajemnost« z naslovom »Praedicatio«. Urednik te priloge je g. Kristijan Cuderman, kaplan v Trebnjem na Dolenjskem. Nanj naj se naslavljajo vsi prispevki (izdelani ali tudi le skicirani govori) ter vsa tozadevna korespondenca.

(1 Cor 2, 2). Spoznati Kristusa, to je Apostolu največji dobiček; existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi Domini mei (Phil 3, 8); Kristus in njegov križ, to je Apostolova slava: mihi absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi (Gal 6, 14).

Ni čudno, če je Apostol takoj, ko je milost presunila njegovo srce, začel pridigati Kristusa: et continuo in synagogis praedicabat Jesum, quoniam hic est Filius Dei (Act. Ap. 9, 20).

Pridiga o Kristusu, zlasti o križanem Kristusu, je ostala priljubljen predmet Pavlovega blagovestja: Židje so iskali čudeže, Grki znanost; nos autem praedicamus Christum crucifixum (1 Cor 17, 23). Pavel lahko trdi, da ne pridiga o sebi, temveč da pridiga Kristusa: non enim nosmetipsos praedicamus, sed Jesum Christum Dominum nostrum (2 Cor 5, 4); drugi sicer niso imeli vsi tako čistih namenov, »ex contentione Christum annuntiant, non sincere«, toda še v tem slučaju se veseli Apostol, »dum omni modo Christus annuntietur; et in hoc gaudeo, sed et gaudebo (Phil 1, 18); da le napreduje Evangelij.

Vir za pridigo o Kristusu.

Odkod pa naj zajemamo znanje o Kristusu? Brezdvomno iz razodetja, ki je oni zaklad, iz katerega modri oče družine iznaša nova et vetera. Razodetje pa nam je ohranjeno poglavito v sv. pismu, radi tega mora biti tudi naša pridiga biblična. V prvi vrsti pride tu v poštev Evangelij, ki nam predstavlja neposredno Kristusa, potem seveda tudi apostolska pisma in Stara Zaveza. To zadnjo moramo izrečno ceniti, kajti če nam naznanja Evangelij Kristusa, ki je prišel, nam naznanja Stara Zaveza Kristusa, ki prihaja: omnes prophetae a Samuel et deinceps qui locuti sunt, annuntiaverunt dies istos (Act Ap 3, 24).

Slednjič smo v nekem oziru tudi mi v analognem stanju kakor starozavezni pravičniki: oni so pričakovali Kristusa, ki je imel priti in carne, mi pa ga pričakujemo, ker ima priti zopet in gloria.

Da je treba pri oznanjevanju Kristusa uporabljati sveto pismo, nas uči posebno sv. Pavel. Neštetokrat se ponavlja pri njem: Sicut scriptum est, ali ekvivalenten izraz. S čudovito spretnostjo zna izvajati baš iz Stare Zaveze silno učinkovite argumente za novozavezno pridigo: tu v resnici vidimo, da je obe zavezi inspiriral en sv. Duh.

Pač, še sam Kristus se mnogo sklicuje na sv. pismo: Stare Zaveze, kajti te knjige pričajo njegovo božanstvo: Scrutamini scripturas... illae sunt, quae testimonium perhibent de me (Joan 5, 39).

Saducejem očita, da se nahajajo glede vstajenja mrtvih v zmoti, ker ne poznajo sv. pisma; erratis nescientes Scripturas (Mt 22, 29). Ta ukor bi smeli i mi danes ponoviti neštetokrat: koliko manj zmot, ko bi ljudje res poznali sv. pismo! Še Apostoli so imeli v marsičem nejasne pojme, in baš tudi oni glede vstajenja (Gospodovega), ker niso poznali sv. pisma: nondum enim sciebant Scripturas, quia oportebat eum a mortuis resurgere (Joan 20, 9).

Radi tega jim je Kristus pred svojim Vnebohodom odprl razum, da bi umevali pisma »aperuit illis sensum ut intelligerent scripturas« (Luc 24, 45).

Učencema na potu v Emaus je razložil vse starozavezne prerokbe, ki so govornile o njem: Incipiens a Moyse et prophetis interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quae de ipso erant (Luc 24, 27). — Kristus Gospod je tedaj največji razlagalec starozaveznih mesijanskih izrekov; ni čudno, da je srce učencev gerelo, ko je tak učitelj tolmačil: nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum... aperiret nobis Scripturas? (Luc 24, 32). — Če hočemo najti pot do src vernikov, če hočemo ta srca vneti, jim moramo odpreti sv. pismo. — Pot v nebasa nam

pač kaže sv. pismo: *scripturarum lectio caelorum est reseratio* (Chrysost. in »Vidi Dominum« hom 2, n. 2 PG 56, 109).

Pomen, ki ga ima sv. Pismo za cerkvenega govornika, nam slika znabiti najboljše sv. Pavel, ko pravi: *Omnis Scriptura divinitus inspirata utilis est ad*

a) *docendum*, b) *arguendum*, c) *corripiendum*, d) *erudiendum in justitia*. (2 Tim 3, 16).

Ad docendum:

Pridigar ima predvsem nalogo, da uči: *euntes ergo docete omnes gentes... docentes eos servare omnia, quaecumque mandavi vobis* (Matth 28, 19—20). Cerkevni govor se mora večkrat dotakniti največjih problemov, ki zanimajo človeškega duha: kozmogonija, antropologija, prva človeška zgodovina... to so vprašanja, na katera pričakuje človek odgovora... in moderna veda mu ga ne da, oziroma mu ga da v takem smislu, ki ne more zadovoljiti. Sveto pismo pa nam jasno, poljudno in izvestno odgovarja na vsa vprašanja, ki se tičejo človeka, njegovega postanka, njegovih dolžnosti in pravic, njegovega večnega cilja. Središče sv. pisma pa je *Christus, Verbum Dei Incarnatum*. Ali moremo pridigati o njem boljše, če zajamemo iz biblije, ki je *verbum Dei inspiratum*?

Ko govorimo s sv. pismom, se zavedamo, da stojimo na trdnih tleh; ako uporabljamo doktrine človeških avtorjev, se da eventuelno proti temu ali onemu avtorju ugovarjati — saj se delijo teologi večkrat v različne šole — toda »*Scripturarum auctoritas indubitabilis*« (Leo M., sermo 52, n. 1 PL 54, 314). — Biblična beseda je živa in učinkovita ter sega liki meč v najgloblje notranjosti človekove: *vivus est enim sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti: et pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus* (Hebr 4, 12); kratka je biblična beseda, toda jedrnata, ki učinkuje ne toliko po bogastvu izrazov, temveč po nadnaravni sili, ki je skrita v njej: *breve dictum, magna virtus: quemadmodum aromata non copia et mole, sed natura fragrantiam emittunt, sic et divinae Scripturae non multitudine verborum, sed insita virtute totam nobis praebent utilitatem* (Chrysost. in »hoc scitote« n. 3 PG 56, 274).

Ad arguendum:

Za pridigo ne zadostuje, da samo pozitivno povemo verske resnice; moramo svoje stavke podpreti tudi s primernimi dokazi. — So govorniki, ki menijo, da bodo najboljše uspeli, če prinesejo argumenta *ex ratione*; gotovo so ti dokazi dobro došli, saj je *ratio* tudi od Boga in nas logično vodi k Bogu. Vendarle je v naši veri mnogo resnic, ki jih ne moremo dokazati *ex ratione*, ker presegajo sile našega uma (*mysteria*), in pri raznih drugih (moralnih) naukih, ki bi jih sicer še lahko spoznali *ex ratione*, nimajo zgolj naravni dokazi zadostne učinkovitosti. Vzemimo le en zgled: mlademu človeku bodo starši naročili, naj se varuje nečistovanja, ker ga pelje v sramoto in v bolezen; je vse res. — Toda kako drugače se poda beseda Apostolova: *an nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti?* (1 Cor 6, 19). *Nescitis, quoniam corpora vestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis?* (1 Cor 6, 15). To zveni drugače nego kako... higienično predavanje. Taka beseda potem tudi vse drugače deluje na zakrknjene grešnike: *etenim verbum ex Scripturis divinis prolatum induratum animam igne vehementius emollit, et ad quaelibet bona aptam efficit*. (Chrysost. in Mt hom 2., n. 6 PG 57, 31).

Za govornika je sploh ne samo bolj učinkovito, nego tudi bolj prijetno, ako more donesti dokaze, ki ne izgledajo kot njegovi dokazi, temveč ki imajo absolutno vrednost. Taki dokazi zvenijo kakor pozavne: *quidquid enim in Scripturis sanctis dicitur, tuba comminans est, et grandi voce aures credentium penetrans* (Hieron., in Amos l. d. 1, c. 3 Pl. 25, 1016).

Zlasti je potrebno, da se sklicujemo na sv. pismo z ozirom na razna relativistična stremjenja, ki se pojavljajo v etičnem naziranju. Ljudje bi radi proglasili za »belo« to, kar je »črno«, češ zdaj so drugi časi in druge razmere... ne da bi hoteli pri tem priznati, da ne gre toliko za nove čase in nove okoliščine, temveč za — stare strasti. Kake pojme so imeli po polomu o pošteni trgovini razni »verižniki«!? Kake pojme imajo ljudje o pravici do dobrega imena v — političnem življenju!? Kaka mnenja moramo čuti o seksualnih in socialnih problemih!? Naj omenim le, kako cinično govore večkrat »nežne« dame o abortusu! — Taka mnenja postanejo »običajno naziranje« in ljudstvo ne sodi več po notranji zlobnosti dejanja, temveč po tako zvanem »splošnem mnenju«.

Posledice takega naziranja nam slika Avguštín: fit plerumque, ut quisque hominum ea tantum culpanda arbitretur, quae suae regionis et temporis homines vituperare atque damnare consueverunt; et ea tantum probanda atque laudanda, quae consuetudo eorum, cum quibus vivit, admittit (August., de doctrina Christiana I 3., n. 15 PL 34, 71).

Homilet ima v takih slučajih pred občinstvom delikatno stališče: borba proti obćim predsodkom je hujša kakor borba z biki. Vendarle velja tudi tukaj: clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam (Is 58, 1); argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina (2 Tim 4, 2). Potrebna je »patientia«, quia sanam doctrinam non sustinent, potrebna pa je tudi izvrstna argumentacija, da pridejo do zdravega nauka. — Argumente naj vzame homilet iz sv. pisma; ko govori biblično, ne govori on, temveč Bog. Govornik stopa kot oseba v ozadje, v ospredju stoji razodeta resnica; res je, da je slog in dispozicija govornikova, toda dokazi in moč so iz sv. pisma: kar pove s svojimi besedami, naj dokaže z bibličnimi: ut quod dixerit suis verbis, probet ex illis [namreč biblicis] (Aug., doct. Christ. c. 5, n. 8 PL 34, 92).

Mi duhovniki pa se ne smemo zmeniti za to, kar hoče ta ali ona »struja«, naš vir je in ostane sv. pismo: nobis curae est, non quod unusquisque possit aut velit, sed quid Scripturae praecipiant discere (Hier. ep. 48, PL 22, 506). — Na morebitni ugovor, da pri nekterih tudi biblični dokazi ne bodo pomagali, odgovarjam z besedami največjega cerkvenega govornika: Qui non audit Scripturas, neque ex mortuis excitatos auditorus est (Chrysost., De Lazaro concio 4, n. 2 PG 48, 1009). Primeri tozadevno Lk 16, 31.

Kako važni so argumenti vzeti iz sv. pisma, nam dokazujejo hagiografi. — Sveti Pavel (in seveda tudi drugi biblični pisatelji) se neštetokrat sklicuje na sv. pismo. Čitajmo epistolo ad Romanos, in bomo našli tolikokrat »scriptum est«. — Ko bi cerkveni govornik preštudiral Evang. sv. Janeza, potem pisma k Rimljanom, Galačonom in Hebrejcem, koliko dogmatične tvarine bi tu obvladal, kako mirno in trdno bi mogel nastopiti!

Izredno poučna za uporabo sv. pisma je zgodba »de tentatione Christi«. Na vsako skušnjava odgovarja Gospod z lapidarnim: scriptum est, in pred temi bibličnimi odgovori ni preostalo hudiču drugega, nego da pusti Jezusa.

Ad corripendum:

Svaritev je v privatnem in pastoralnem življenju delikatna zadeva.

Da je svaritev večkrat potrebna, nam dokazuje že sv. pismo, ko nam pripoveduje, da je Kristus sam svaril: Apostole je karal kot prijatelje, farizeje kot nepoboljšljive. — Slično vidimo, da je i Pavel moral svariti, zlasti Korinčane in Galačane.

Brez svaritve torej tudi danes duhovnik ne bo mogel izhajati... toda kako svariti, ko so ljudje tako neznansko občutni!? Doživel bo kako resnične so besede: odio habuerunt corripientem (Amos 5, 10). In vendarle ostane svaritev njegova dolžnost, ker ga k svaritvi sili ljubezen: ego quos amo, arguo, et

castigo (Apoc 3, 19) pravi Kristus Janezu Evangelistu. Tudi v tej točki pomaga duhovniku sv. pismo: quaecunq̄ue enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (Rom 15, 4).

In correptione naj dušni pastir ne začne grmeti s svojimi besedami, temveč naj postavi v ospredje kak dogodek iz sv. pisma in naj operira kar se le da z bibličnimi besedami. Saj bomo našli v sv. pismu primerne izraze za vsak slučaj življenja... seveda iskati je že treba, toda qui quaerit, invenit; requirite diligenter in libro Domini, et legite (Is. 24, 16).

Vzemimo: kakemu duhovniku očitajo, da ni dober govornik (slednjič ne more biti vsak drugi Krizostom). »Dobre duše« mu prineso to do ušes, in naslednjo nedeljo ga že srbi jezik, da jim »pové«... toda rajši za zdaj nič. Afekt bi prizadetega lahko zapeljal do kakega neopreznega izraza! Naj počaka, da pridiga poprej nekolikokrat o sv. Pavlu in njegovi osebnosti; spretno bo lahko vpletel v pridigo, da so neki nezadovoljneži med Korinčani očitali sv. Pavlu, da je njegov nastop bolj slab in njegov govor neopiljen: praesentia corporis infirma et sermo contemptibilis (2 Cor 10, 8), da je imperitus sermone (2 Cor 11, 6); potem naj pojasni, kako se zagovarja Apostol. — Če so bili med Korinčani ljudje, katerim ni ugajal niti slog sv. Pavla, ali je čudno, da nekateri niso zadovoljni z današnjimi pridigarji? Še Kristusa, ki je pridigal božanski lepo, da je vse zrló v njega in občudovalo besede milobe, ki so prihajale iz njegovih ust, so kritizirali: ker niso mogli utajiti vzvišenosti njegovega govora, so se spotikali nad skromnostjo njegovega rodovnika: Nonne hic est fabri filius? Nonne mater ejus dicitur Maria...? Unde ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur in eo (Matth 13, 55—57).

Ad erudiendum:

Vsi moramo napredovati v verskem znanju in v krščanski popolnosti: ne zadostujejo zgolj rudimenta fidei et justitiae; mi moramo iz teh rudimentov ven na višjo stopnjo.

Pri tem pa mora imeti naša pobožnost pravo orientacijo, neki svetilnik, v katerega je nezmotljivo vprta ladja našega religioznega življenja.

Res je, da nabožne literature imamo danes mnogo, toda večkrat sem se vprašal, ali ustreza vsaka vrsta te literature tudi psihi slovenskega ljudstva!? Kakor ima vsak človek nekaj povsem individualnega na sebi, po čemer se razlikuje pač od drugih, tako ima tudi vsak narod svoje osobine, ki so lahko spoštovanja vredne, toda so le njemu lastne in tvorijo baš ono točko, po kateri se razlikuje od drugih: severni narodi so n. pr. bolj resni, južni bolj živahni. Oboje je samo po sebi indiferentno; toda oboje se izraža tudi v religioznosti, in oboje je treba vpoštovati v nabožni literaturi.

Ta literatura nosi de facto vedno obiležje in odsvit temperamenta naroda in razmer, iz katerih je izšla. Drug kolorit ima francoska, drug nemška, zopet drug italijanska ali španska. — Lepa je vsaka, in vsaka nam predstavlja istega Kristusa, toda bi rekel v drugem plašču; kakor so lepe vse posamezne boje, ki jih tvori en solnčni žarek, ko gre skozi prizmatično steklo, tako so lepe vse literature: vendarle so te barve različne in prav tako so različne literature. Vprašanje je, so li te literature — pri vsej lepoti — prikladne za slovensko psiho?

Kanoniziranih svetnikov še nimamo, upajmo pa, da pride Slomšek kmalu na oltarje. Potem bomo imeli vsaj enega, o katerem se bo moglo reči: ta nas uči obliko religioznosti, ki je specifično primerna za slovensko ljudstvo. In med tem? Med tem naslanjajmo se na sveto pismo: naša pobožnost bodi biblično orijentirana! Sveto pismo je nadčasno, nadnarodno, je absolutno vredno; biblična pobožnost je oni panis supersubstantialis, ki je primeren

za vse; saj smo vsi krščeni v **eno** telo, sive Judaei, sive gentiles, sive servi sive liberi, et omnes in uno Spiritu potati sumus (1 Cor 12, 13). Ta Duh pa govori osebno v sv. pismu, ki ni delo človeške volje, sed Spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines (2 Petr 1, 21).

Če govorimo s sv. pismom, ne govorimo toliko mi, temveč sv. Duh, ki nam ga je Kristus poslal: Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis (Matth 10, 20).

Za praktično religiozno življenje:

Sv. pismo nas izobrazuje pod vsemi vidiki religioznega življenja; kakor navadno življenje, pozna tudi religiozno življenje veselje, žalost, potrnost, zaupanje in vsa druga čuvstva. Na vse se ozira sv. pismo: Tristatur aliquis vestrum? Oret; aequo animo est, psallat (Jac 5, 13). — Baš psalterij je poln najbolj različnih čuvstev, ki so vsa usmerjena v Boga. Koliko nabožnih misli lahko izrazimo s psalmi:

Ali moremo izraziti lepše hrepenenje po Bogu nego psalmist, ko pravi: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus (Ps 41, 2).

Če je kdo preganjan od ljudi, ali mu ni v veliko tolažbo, ko moli: in Deo speravi, non timebo quid faciat mihi homo (Ps 55, 11).

Ali more izbrati pridigar, če hočete pridigati o spokornosti, lepše besede nego so v sv. pismu? Convertimini ad me in toto corde vestro in jejunio, et in fletu, et in planctu; et scindite corda vestra, et non vestimenta vestra, et convertimini ad Dominum Deum vestrum: quia benignus et misericors est, patiens et multae misericordiae (Joel 2, 12—13). Kako je poudarjena tu obnovitev notranjosti (dvakrat »cor«), notranjost mora žalovati (fletus, planctus), da more najti zopet pot h Gospodu (nadnaravni motiv), ki bo odpustil, ker je zelo usmiljen (zaupanje)!

Če pridigamo o vernih dušah, moramo omeniti, da je njih glavno trpljenje to, da ne morejo gledati Boga; toda kako slikati njih trpljenje in hrepenenje po Bogu s primernimi izrazi? Tu nam pride na pomoč liturgija, ki uporablja v oficiju za mrtve te biblične besede: Sitivit anima mea ad Deum fortem vivum, quando veniam et apparebo ante faciem Dei. Fuerunt mihi lacrimae meae panes die ac nocte, dum dicitur mihi cotidie: Ubi est Deus tuus? (Ps 41, 3—4).

Vzemimo, da je epidemija uničila mnogo življenj in vsa občina je v žalosti: koliko tolažbe jim more nuditi pridigar, ako jim primerno obrazloži besede Pavlove k Tesaloničanom: ut non contristemini, sicut et ceteri, qui spem non habent (1 Thess 4, 12). Na to jim razloži z bibličnimi citati dogmo o vstajenju mesa, o Kristusovem prihodu, et sic semper cum Domino erimus; konec: itaque consolamini invicem in verbis istis (1 Thess 4, 17).

Zopet nekje imajo v politiki, ali kar v državi — krizo. Vse zabavlja, vse tarna, po časopisih in v gostilnah samo zbadanje in vsestranski defetizem; pridigar pa bo rekel ljudem: Vos autem non sic: Za one, ki so na čelu, veleva sv. Pavel moliti, ako hočemo imeti mirno življenje: obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes... pro regibus et omnibus, qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate (1 Tim 2, 1—2). Krasen tekst za cerkveni govor povodom narodnega praznika.

Nekim pa je cerkvena zapoved o postu neprijetna in jo izpolnjujejo le murmurando. Kako dobro pride homiletu biblični citat: cum autem jejunatis, nolite fieri sicut hypocritae tristes (Mt 6, 16). Žrtve, ki jih Bog zahteva, je treba prenesti z veseljem: hilarem enim datorem diligit Deus (2 Cor 9, 7).

Taki zgledi bi se dali pomnožiti in indefinitum. Povsod bomo videli, da so besede sv. pisma »verba bona, verba consolatoria« (Zach 1, 13). — Ni čudno, da so Judje — posebno v težkih časih — iskali svojo tolažbo prav v bibliji: *habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris* (1 Mac 12, 9).

Retorična stran biblije:

Toda ne samo s stališča vsebine je važno sv. pismo za cerkvenega govornika, temveč tudi s formalnega. Ni lahko zadeti vedno pravi ton v govoru: slog govora se mora ravnati po osebi govornika in po dispoziciji slušateljev; drugače bom pridigal pred inteligenco, drugače pred preprostimi ljudmi: vsebina je seveda ista, gre le za obliko.

Ako hočem govoriti poljudno, potem se bom učil preprostega sloga na večno lepih Kristusovih parabolah. Kako plastično nastopajo n. pr. vse osebe v paraboli o usmiljenem Samarijanu!

Ako je treba enkrat nekoliko »zagrmeti«, čitaj list h Galačanom ali II. Korinčanom. Retorično je Pavel zelo nadarjen, čeprav so ga neki Korinčani, ki jim ni bilo nikoli nič prav, neprijazno kritizirali: sv. Hieronim pa ga imenuje »*flumen eloquentiae Christianae*«; seveda pa ni postavljaj v ospredje čisto formalno stran govora, kakor gotovi grški slavnostni govorniki, temveč vsebino de Christo crucifixo. Tega je oznanjal »*non in sublimitate sermonis aut sapientiae*« (1 Cor 2, 1), sed in ostensione spiritus et virtutis (1 Cor 2, 4).

Kdor hoče opiliti svoj retorični slog, naj čita Izaijo, tega Demostena Stare Zaveze. Njegove slike so naravnost grandiozne; kako nazorno slika n. pr. strah, ki je prijel kralja Ahaza, ko so mu javili, da so Sirci zasedli Efraim: moderni govornik bi tu iskal izraze o kakem »paničnem strahu«, o kaki »zaprepasčenosti«, »konsternaciji dvora in ljudstva«. Izaias pa preprosto in vendarle tako dramatično: *et commotum est cor regis, et cor populi eius, sicut moventur ligna silvarum a facie venti* (Is 7, 2). To je govorniška poteza, ki jo mora občudovati izobraženec in razumeti vsak preprost človek.

Če je kdo usmerjen bolj lirično ali naravnost elegično, in bi rad udaril na bolj otožne strune (pa Bog ne daj, da bi javkal na prižnici!), naj čita mnogo Jeremijo; posebno njegove žalostinke; sicer je njegov stil »*simplex et facilis*«, toda »*majestate sensuum profundissimus*« (Hieronim).

Zivahno zna pisati Miheas; čitaj n. pr. kako očita Judom nehvaležnost proti Bogu (Mich 6); eleganten je Habakuk; primerjaj njegov vzvišeni »*Canticum*« (Habac 3); slično Joel (Cap. I. nam krasno slika revščino na polju radi kobilic) ali pa Amos, ko oznanja kazen Gospodovo (Amos 3, 8—15).

Scrutamini Scripturas:

Seveda pa pri zunanji obliki ne smemo ostati; mi moramo »*scrutari Scripturas*«, »*meditari in lege Domini die ac nocte*«, potem bomo prišli do dragocene vsebine. *Totum quod legimus in divinis Libris, nitet quidem et fulget etiam in cortice, sed dulcis in medulla est. Qui edere vult nucleum, frangat nucem.* (Hier. ep. 58, PL 22, 585). Potem bomo spoznali, da so biblične besede: *eloquia Domini, eloquia casta* (Ps 11, 7), v katerih je skrita velika sladkost: *dulciora super mel et favum* (Ps 18, 11).

Ako le površno čitamo sv. pismo, ne bomo našli v njem velikih zakladov; o sv. pismu smemo reči, kar pravi psalmist o čudovitosti stvarstva: *mirabilia eius in profundo* (Ps 106, 24). To so izkusili že največji cerkveni govorniki: *non sola sufficit lectio Scripturae ad reconditos bonorum thesauros indicandos, nisi profundum scruteris* (Chrys. in »Paulus vocatus« n. 3 PG 51, 148). — Tudi pri sv. pismu črka pokriva duha, kakor slama pšenico; sic enim littera cooperit spiritum sicut palea frumentum; sed jumentorum est, paleis vesci, hominum frumentis. (Gregor. M. in Cant. n. 4 PL 79, 474).

Sveto pismo si moramo usvojiti, ga moramo prebaviti; značilna in poučna je tozadevno simbolična akcija Ecehijela, kateremu pravi Gospod: Comede volumen istud, et vadens loquere ad filios Israel. — . . . et comedi illud: et factum in ore meo sicut mel dulce (Ezech 3, 1—3). Tako moramo i mi prej prebaviti ta volumen in potem pridigati: nisi ante comederimus volumen, docere non possumus filios Israel (Hier. in Ezech. III. PL 25, 35).

Beseda te knjige je kakor manna, ki je imela v sebi »omne delectamentum«, »et omnis saporis suavitatem« in »ad quod quisque volebat convertebatur« (Sap 16, 20—21). Za vsako bolezen nam sv. pismo nudi zdravilo: omnis morbus animi habet in Scripturis medicamentum suum (Aug. in ps. 36 n. 3 PL 36, 357). Tu smemo aplicirati psalmistove besede: misit verbum suum et sanavit eos (Ps 106, 20). — Če poznamo sv. pismo, se bomo varovali duha nečistosti: ama scientiam Scripturarum, et carnis vitia non amabis (Hier. ep. 125, n. 5 PL 22, 1078). Uprav proti temu duhu je treba uporabiti biblične argumente.

Sploh je čitanje sv. pisma, in še bolj pridiga iz sv. pisma zelo koristna za bogoljubno življenje; saj se v njem skriti zakladi naše vere: ingens bonum est, divinissimi, divinarum Scripturarum lectio. (Chrys. in Gen. hom. 35 n. 1 PG 53, 321). Tudi kratki stavki so polni bogastva: in divinis Scripturis etiam in parva dictione sensuum gravitas et immensae inveniuntur divitiae (Chrys. in Gen. hom. 16 n. 1 PG 53, 126). — Če se bo obdal govornik s zidom sv. pisma, sovražnik ne more do njega; circumdet sibi quasi murum firmissimum Scripturarum doctrinam, ne ad interiora eius hostis possit irrumpere (Hier. in Nah. PL 25, 1267).

Proti bibličnim argumentom ne more nadvladati ni hudobni duh. Radi tega naj upošteva pridigar nasvet sv. Avguština:

Auferantur chartae humanae, sonent voces divinae (August, sermo 46 n. 33 PL 38, 289).

II.

Didaskalični in parenetični govori.

Univ. prof. dr. Fr. Ušeničnik.

Delitev cerkvenih govorov v didaskalične in parenetične se Vam, čč. gg., bržkone zdi nekoliko nenavadna, tuja. — Navadno delimo cerkvene govore v homilijo in tematično pridigo. Delitev je utemeljena v razmerju do sv. pisma. V homiliji razlagamo perikopo sv. pisma: predmet in načrt govora je določen po odbrani perikopi. V tematični pridigi si govornik sam določi predmet, temo, in sam si naredi načrt, ne da bi se vezal na to ali ono perikopo sv. pisma.

Gledé predmeta, o katerem govorimo, delimo cerkvene govore v dogmatične in moralne pridige: predmet govora je ali dogma ali morala.

Z ozirom na čas ali posebno priliko, ob kateri govorimo, delimo govore v nedeljske in prazniške pridige, adventne, postne, misijonske, prigodne govore.

Pri delitvi v didaskalične in parenetične govore pa ne mislimo ne na razmerje do sv. pisma, ne na vsebino, dogmo ali moralo, ne na čas ali posebno priliko: ko delimo cerkvene govore v didaskalične in parenetične govore, imamo pred očmi samo cilj, namen, ki ga hočemo z govorom doseči.

1. Cilj vsem cerkvenim govorom je n a d n a r a v n o življenje. To hočemo v poslušavcih buditi in pospeševati. Nadnaravno življenje pa obsega dve prvini: vero in ljubezen. Vero v razodete resnice; pa ljubezen, dejavno ljubezen, ki naše dejanje in nehanje uravnava po zapovedih sv. vere.

Zato pa mora cerkveni govornik ljudi učiti, da bodo razodete resnice bolj in bolj spoznali; obenem pa mora njih srca v nemati in njih voljo nagibati, da bodo spoznane resnice objeli z živo vero in dejavno ljubeznijo.

Pouk za razum in vzpodbuda za voljo sta torej dva momenta, ki se morata družiti v vsakem cerkvenem govoru. Profanemu govorniku je cilj navadno samo izobrazba duha: pomagati hoče ljudem, da dobé teoretično ali praktično znanje o tej ali oni stvari. Da bi vplival na srce, na etično, нравno stran življenja, to ni namen profanemu govorniku, vsaj neposreden namen ne. On hoče redno samo učiti. Ne tako cerkveni govornik. Ta uči, obenem pa hoče vplivati tudi na voljo. Zakaj namen cerkvenemu govoru ni nikoli samo suho, brezplodno znanje, ampak življenje, živo, nadnaravno življenje.

Pravim torej: pouk za razum in vzpodbuda za voljo se morata družiti v vsakem cerkvenem govoru. Ne pravim pa, da se morata družiti v enaki meri. Mogoče je, da govornik v prvem delu govora poučuje, v drugem pa vzpodbuja za življenje: in tako je govor v enaki meri poučen in vzpodbuden. Ni pa, da bi moralo biti tako. Če hočemo z govorom kaj znatnega doseči, je redno boljše, da prevladuje v govoru en cilj: pouk ali vzpodbuda. En cilj naj prevladuje. To se pravi: ljudi hočem ali pred vsem o resnici poučiti, ali pa jih predvsem za neko stvar vneti. Poudarjam pa: če en cilj prevladuje, s tem drugega ne izključujem. Noben cerkveni govor ni izključno samo pouk za razum; ampak vedno se s poukom druží vzpodbuda, dasi ne v enaki meri.

Recimo: ljudje imajo napačne pojme o papeževi nezmotljivosti. Slišali so ali čitali v listih razne ugovore. To je gotovo stvar, ki je vredna, da o njej govorimo na prižnici. Mogli bi napraviti govor tako, da bi v prvem delu razlagali, kaj pomeni to: papež je nezmotljiv; v drugem delu pa bi izvajali praktične posledice in bi ljudi vzpodbujali k zaupanju, ki naj ga imajo do poglavarja sv. cerkve. Govor bi bil v enaki meri poučen in vzpodbuden: v prvem delu poučen, v drugem vzpodbuden. Mogoče je tako. Če pa je za uspeh govora taka delitev najboljša, je drugo vprašanje. Ali se Vam ne zdi, da bi bil uspeh večji, če tiste pol ure, ki mi je odločena za govor, porabim v to, da ljudem temeljito pojasnim pomen papeževe nezmotljivosti? Da jim povem, v katerem smislu je papež nezmotljiv, in v katerem ne; kdaj govori papež nezmotljivo; da ovržem in razrešim ugovore, ki ljudi begajo in vznemirjajo. Ob koncu govora, v peroraciji, pa bi na kratko, pa krepko poudaril posledico: torej zaupanje do sv. cerkve, do nje poglavarja.

Govor bi bil v tem slučaju v glavnem poučen. Prevladoval bi en cilj: pouk. Drugi cilj, vzpodbuden za življenje, ni popolnoma izključen, a odmerjeno mu je drugo mesto, ne prvo.

Ob drugi priliki bi izbral za predmet: zaupanje do cerkve, do nje poglavarja. Prvi in glavni cilj, ki ga hočem doseči bi izrazil v stavku: katoličani, zaupajte sv. cerkvi, nje poglavarju. Zbral bi v govoru najbolj tehtne motive, ki morajo buditi v srcih zaupanje do sv. cerkve. Govor bi bil po svojem bistvu vzpodbuden, ekshortativen.

Drug zgled. Govoriti hočem o molitvi. Mogel bi kdo v prvem delu govora razložiti: kdaj prav molimo; v drugem delu pa bi nas vnel za to, da radi molimo. Govoril bi pa bolj uspešno, ko bi naredil o vsakem delu poseben govor. V enem govoru bi temeljito razložil, kakšna bodi naša molitev; glavni cilj pa bi mu bil pouk. V drugem govoru pa bi poslušavce vnel za to, da bi radi molili; ves govor bi imel za cilj vneto, vzpodbudo naše volje.

Prav tako bi mogli govoriti o postu: enkrat o tem, kaj ukazuje postna zapoved; drugič pa bi zbral razloge, ki nagibljejo našo voljo, da bi vestno izpolnjevali postno zapoved.

Iz teh zgljedov moremo lahko razbrati, kaj hoče načelo: v vsakem govoru redno prevladuj en cilj. Ponavljam pa še enkrat: iz posebnih razlogov bi mogel govornik v enem govoru v enaki meri poslušavce poučevati in vnetati za kako stvar. Redno pa naj ne bi bilo tako. Če hočemo res kaj doseči, ločimo dvojen cilj in govorimo enkrat konsekventno za razum, drugič konsekventno za srce in voljo.

Po glavnem cilju, ki ga hoče govornik doseči, ločimo torej dve vrsti cerkvenih govorov: didaskalične in parenetične govore.

2. Ali ima ta delitev kak pomen za prakso? Ali ni to razlikovanje v didaskalične in parenetične govore samo teorija brez praktičnega pomena za govornika? — En moment sem že omenil. To je uspeh. Uspešno ne morem govoriti, če hočem v pičli pol uri doseči dva cilja. Treba se je omejiti. Druga, prav tako važna stvar je pa tale: Nič ni za govornika tako nujno, kakor to, da se zaveda svojega cilja, da vé, kaj hoče. Zgodi se, in ne tako redko, da govornik pripoveduje to in ono, razvija morda lepe, duhovite misli; a niti on, niti poslušavci ne vedo, čemu to pripovedovanje in govorjenje. Govornik ne ve, kam hoče, zato pa krene večkrat v stran.

Kadar torej pripravljamo govor, je prva in najbolj nujna stvar, da si natančno določimo cilj govora: ali hočemo poslušavce o stvari dobro poučiti, ali pa jih za neko stvar pridobiti. Določiti moramo, ali bo govor po svojem cilju didaskaličen ali parenetičen. Ta cilj moramo imeti pred očmi od kraja do konca: v uvodu, v dispoziciji, v razpravi, v peroraciji. Cilj nas veže, da nam misli ne bodo uhajale v stran.

Naj pojasnim to najprej za didaskalične govore. Recimo, da smo izbrali za predmet govora vprašanje iz katekizma: Kakšen mora biti kes? — Iz vprašanja samega je razvidno, da bo govor po svojem glavnem cilju didaskaličen. Cilj je jasno spoznanje. — Kako pa dobé poslušavci o kaki stvari jasno spoznanje?

Za jasno spoznanje je treba jasnih pojmov. A da dobimo jasne pojme, moramo stvar dobro razložiti, po potrebi tudi dokazati, časih z mote zavrniti. To je govornikova naloga v didaskaličnem govoru: razlaganje, dokazovanje, zavračanje zmot; vse pa bodi umerjeno cilju. Presoditi moram, ali bo zadostovala že sama razlaga, ali bo treba tudi dokazov. Če govorim o tem, kakšen bodi kes, je dosti, če posamezne pojme dobro razložim; dokazovanja ne bo treba. Če pa govorim o papeževi nezmotljivosti, bom najprej dobro razložil, kaj se pravi: papež je nezmotljiv; potem pa bom to resnico tudi lahko umevno dokazal.

Navadno je dobra razlaga najbolj nujno delo v poučnem govoru. Ljudje imajo pogosto zmedene ali krive pojme o verskih rečeh: o religiji, o zatajevanju samega sebe, o odpustkih, o indeksu, o svobodi, o napredku. Dobra razlaga pojmov podere celo vrsto pomislekov in dvomov, ne da bi bilo treba resnico dokazovati ali zmotu zavračati. Naštejmo znake reči, bistvene in nebistvene; povejmo, v čem se stvar, ki o njej govorimo, ujema z drugo, podobno stvarjo, v čem se od nje razlikuje.

Z dobro razlago smo največkrat rešili glavno nalogo v govoru, ki mu je glavni namen spoznanje resnice. Časih vendar je potrebno tudi dokazovanje. Vera je dar božji, a ne izključuje razuma. Če naj verujem, moram vedeti, da je resnica od Boga razodeta. Drugače ji po pameti ne morem pritegniti. Če torej hočem, da bodo poslušavci sprejeli nauk z živo vero, jim moram dokazati, da je nauk, ki jim ga oznanjam, božja beseda, od Boga razodeta resnica.

Ločiti seveda moramo, komu govorimo. Ko bi bili pred nami poslušavci, ki jim dušo razjedajo dvomi, ali ki sploh več ne verujejo, bi jim morali pred vsem dokazati praeambula fidei. Vernemu ljudstvu tega ne dokazujemo; njemu

je božje razodetje dognana stvar. So tudi resnice, ki jih krščansko ljudstvo tako globoko veruje, da bi ga žalili, ko bi mu hoteli te reči šele dokazovati. Take resnice so n. pr.: Jezus Kristus je naš Odrešenik; naša duša je neumrljiva; so nebesa; je pekel.

Dasi pa naši poslušavci teh resnic ne tajé, vendar morda v marsikom vera ni več tako močna, da bi tudi živel po teh resnicah. Takim je treba, da zopet obudé v srcu živo vero v te resnice. Zato jim mora govornik navesti potrebne dokaze, seveda drugače in v drugi obliki, nego onim, ki resnice več ne priznavajo. Ne bomo jim rekli: dokazati vam hočem, da je pekel. To bi bilo psihološko pogrešeno. Rekli bi preprosto, premišljeno, kaj nas uči sv. pismo o peklju. Ob koncu pa obudimo s poslušavci vero v to resnico in pokažimo jim praktično posledice te resnice.

Razlaganje in časih tudi dokazovanje je potrebno za jasno spoznanje. Glavni pogoj za uspeh vsega razlaganja in dokazovanja pa je: poslušavci morajo razlaganje in dokazovanje umeti, in sicer lahko umeti. Mi govorimo največkrat o netvarnih, nadčutnih rečeh: o Bogu, o duši, o grehu, o milosti. A teh reči, vprav zato, ker so nadčutne, ne moremo spoznavati neposredno. O teh rečeh nimamo nobenih pravih predstav v fantaziji. Brez predstav pa naš um ne more delovati.

Zato si moramo za nadčutne reči poiskati predstav v vidnem svetu okrog nas: nadčutne reči spoznavamo po čutnih, vidnih stvareh, v kolikor so jim podobne ali pa tudi od njih različne. Čim popolnejše so naše predstave, tem popolnejše je delovanje našega uma, tem lažje umevamo.

Če torej hočemo o krščanskih resnicah lahko umevno govoriti, skrbimo, da ustvarimo v domišljiji poslušavcev jasne, žive predstave. Govorimo nazorno! Rabimo primere, metafore, parabole, zgodovinska dejstva; pokažimo nevidno reč iz nasprotja, ki je med nevidno in vidno rečjo. Naše teološko znanje moramo odeti v konkretno obliko. Izločimo iz govora šolske izraze. Govorimo z narodom v njegovem jeziku. Teolog govori abstraktno, narod govori konkretno. Če hočemo umeti, kaj se pravi o isti reči govoriti enkrat abstraktno, drugič konkretno: primerjajmo sv. Tomaža Akv. *Summa theologiae* in pa sv. pismo.

Ko je Jezus govoril o božji previdnosti, ni podal definicije, ni govoril, kakor govorimo mi v dogmatiki de concursu divino, ampak je rekel konkretno, nazorno: Ali se ne prodajata dva vrabca za en novčič? In ne eden izmed njih ne pade na tla brez volje vašega Očeta. Vam pa so tudi lasje na glavi prešteti (Mt 10, 29—30). — Kako se je treba ogibati grešne prilike, je povedal nakratko, pa živo in pretresljivo: Ako te tvoje desno oko pohujšuje, ga izderi in vrzi od sebe (Mt 5, 29). — Nikar drugih ne sodimo. Jezus pravi: Hinavec, izderi najprej bruno iz svojega očesa in potem boš videl jemati iver iz očesa svojega brata (Mt 7, 5). — Kadar jemlje podobe iz narave, ne govori v obče o rastlinah, ampak imenuje posebe lilijo, smokev, gorčično zrno. Vedno rabi določno število. Delavci so prejeli vsak po denarju (Mt 20, 9). Žena je izgubila eno drahmo (Lk 15, 8). Med dolžniki je dolžan eden sto mer olja, drugi sto mer žita (Lk 16, 6—7). Bogatin je imel pet bratov (Lk 16, 28). Pet devic je pametnih, pet nespametnih (Mt 25, 2). Prijatelj prosi: posodi mi tri hlebe (Lk 11, 6). Kralj premišljuje, če bo mogel z desetimi tisoči iti nasproti tistemu, ki prihaja nadenj z dvajsetimi tisoči (Lk 14, 31). — Da resnico bolj pojasni, govori o stvareh, ki so si med seboj nasprotne. Zato govori obenem o dobrem pastirju in najemniku (Jo 10, 11, 12); o bogatinu in ubogemu Lazarju (Lk 16, 19 s.). O Janezu Krstniku pravi: Kaj ste šli gledat v puščavo? Trst? Preroka? Povem vam, več ko preroka (Mt 11, 7 s.). — Krepost in greh kaže na ljudeh, ki živé, delajo, govoré. Pomislimo na cestinarja in farizeja v templju (Lk 18, 9 s.). Bogatin nam sam pri-

poveduje, kako je nespameten in brezskrben za zveličanje (Lk 12, 17 s.). Kričični hišnik se sam s seboj posvetuje, kaj bo naredil (Lk 16, 3. 4.). Greh in pokora se nam kaže v nedosežno lepi priliki o izgubljenem sinu (Lk 15, 11 s.).

Tako je govoril naš Gospod. Govoril je preprostemu narodu v njegovem jeziku, konkretno, nazorno, v primerah in prilikah. Vsi veliki cerkveni govorniki so Gospoda posnemali v tej stvari. Sv. Krizostom pri razlaganju in dokazovanju najrajši navede nekaj konkretnih dogodkov, našteje nekaj zgledov in iz teh posname splošno resnico. Zakaj je bil naš Slomšek tako popularen govornik? Umel je govoriti z narodom v njegovem jeziku, v primerah, metaforah, živih zgledih.

Kdor tega ne umeje, da bi teološke izraze odel v konkretno obliko, ta govori ljudem v tujem jeziku. Ljudje ga ne razumejo.

Naj na kratko povzamem: Cilj didaskaličnim govorom je jasno spoznanje. Ta cilj imej govornik pred očmi od kraja do konca. Vse razlaganje in dokazovanje bodi umerjeno temu cilju.

3. Kar sem povedal o didaskaličnih govorih, velja analogno tudi o parenetičnih govorih.

Nevarnost, da izgubimo izpred oči cilj, je v parenetičnih govorih mnogo večja nego v didaskaličnih govorih. Recimo, da bi hoteli govoriti o pogostnem sv. obhajilu. To napovemo v uvodu. A s tem cilj našemu govoru še ni določen. O pogostnem sv. obhajilu morem govoriti tako, da razložim pogoje za pogostno obhajilo: govor bi bil didaskaličen. Govoriti bi pa mogel o pogostnem obhajilu tudi tako, da bi poslušavce v nemal, naj pogosto prejemajo sv. obhajilo: govor bi bil parenetičen. Ni torej dosti, da si določim predmet govora; ampak določiti moram natanko: kako, čemu hočem govoriti o tem predmetu; kaj hočem doseči pri poslušavcih: ali pred vsem jasno spoznanje stvari, ali pa pred vsem neki sklep glede te in te stvari.

Če sem se odločil za parenetični govor, moram zopet dobro ločiti, kaj hočem in s čim. Ločiti moram cilj in sredstva. Cilj je sklep volje, ki ga hočem vzbuditi v poslušavcih. Sredstva imenujem nagibe, motive, ki z njimi hočem pridobiti poslušavce za neko stvar, njih voljo geniti, vzbuditi v njih neki sklep. To so one praktične resnice, ki budé v nas ljubezen, stud, strah, grozo, kesanje: resnice, ki nas silijo, da se za nekaj odločimo, nekaj storimo.

V katekizmu je vprašanje: Zakaj se moramo nad vse ogibati smrtnega greha? — Govornik, ki bi si izbral to vprašanje, bi imel parenetični govor z glavnim ciljem: varujmo se smrtnega greha! Nagibe, motive, zakaj naj se varujemo smrtnega greha, nam našteva katekizem. Vsaka točka v odgovoru je nagib, motiv za našo voljo, da se varujemo greha. Treba samo, da posamezne nagibe razložimo, pojasnimo s primerami, z zgledi in tako razvijemo latentno silo, ki je v vsaki točki: in naredili smo dovršen parenetičen govor.

Katekizem strogo loči cilj in sredstva: cilj je izražen v vprašanju; sredstva, motivi, nagibi za voljo so naštetí v odgovoru. Držimo se katekizma, pa se ni bati, da bi izgubili cilj izpred oči. Konkluzija, sklep po vsaki točki pa bodi: torej, varujmo se smrtnega greha.

Drug zgled iz katekizma: Zakaj naj hodimo večkrat k spovedi? — Cilj govornika bi bil: sklep v poslušavcih, da hočejo hoditi večkrat k spovedi. Nagibi, motivi, ki bo govornik z njimi vzbudil ta sklep v poslušavcih, so naštetí v odgovoru.

Drug zgled: Zakaj naj se skrbno varujem tudi malih grehov? — Cilj govora je izražen v vprašanju, vrsta motivov je razporejena v odgovoru.

V teh primerih za govornika ni toliko nevarnosti, da izgrešil cilj: da se ne bi zavedal, kaj hoče in kako. Treba samo, da se drži katekizma.

So pa drugi predmeti, kjer se govorniku pogosto pripeti, da se ne zaveda, čemu govori, kaj mu je glavni cilj. Ta nevarnost nam preti zlasti tedaj, kadar govori o predmetu, ki se da uporabiti za različne namene, različne cilje. V postnem času govorimo o Gospodovem trpljenju. Recimo, da posebej pre-mišljujemo Jezusovo smrt na križu. Nameni, cilji, ki jih moremo doseči z govorom o tem predmetu, so mnogi. Iz pre-mišljevanja Gospodove smrti na križu moremo n. pr. posneti najmočnejše nagibe za popolno kesanje; drugi cilj, ki bi mogli zanj vneti poslušavce, bi bil: ljubezen do križa; tretji cilj: gorečnost za neumrljive duše, ki jih je Gospod tako drago odkupil in še drugi cilji: sočutje z našim Zveličarjem, ljubezen do sovražnikov, velikodušnost v božji službi. — Govornik, ki bi hotel vse te različne namene doseči v enem samem govoru, prav gotovo ne bi dosegel mnogo. Izberi, določi si en sam cilj, in potem govori tako, da boš z vsakim stavkom, z vsako besedo meril na tisti cilj. Kdor tako dela, ta govori z uspehom.

Kako pa je pogosto v resnici? — Govornik si izbere predmet, temo. Ne določi pa si cilja, namena, ki ga hoče doseči z govorom o tem predmetu. Zato morda govori pretresljivo, genljivo, a niti on, niti poslušavci ne vedó, čemu, zakaj govori.

Poskusimo sestavljati svoje govore po načelu določenega cilja. Delali bomo govore bolj samostojno, zato pa tudi z večjim veseljem. V knjigah, v tujih govorih, ki jih morda uporabljamo, bomo poiskali tvarino, citate, zgleda, primere: a to tvarino bomo oblikovali po svoje. Oblikovali jo bomo po cilju, ki ga hočemo doseči. Cilj, ki ga imamo pred seboj, nas bo čuval, da ne bomo pripovedovali stvari, ki ne sodijo v govor. Naj bo kaka zgodba še tako lepa, kak zgled še tako mikaven: če ne služi našemu cilju, nikar ne povejmo zgodbe v tem govoru. Povedali jo bomo drugič, ko bo ta zgodba v zvezi z našim ciljem.

4. Ob koncu še eno vprašanje: Kateri govori so za krščansko življenje večjega pomena, didaskalični ali parenetični govori?

Splošna tožba v našem času je, da se širi med katoličani velika nevednost v verskih rečeh; s to nevednostjo je v zvezi mlačnost in verski indiferentizem. Pomoč zoper to zlo je temeljit pouk v krščanskih resnicah. Zato je papež Pij X. (v krožnici »Acerbo nimis« l. 1905.) posebej ukazal, naj imajo dušni pastirji v nedelje in praznike lahko umevne, popularne kateheze za ljudstvo. V dobi štirih ali petih let naj razložé ves katekizem. Isto veleva novi zakonik (Kán. 1332) in druga naša sinoda (Syn. Lab. II pg. 29). Navadni naši govori naj bi bili torej didaskalični. Poleg katekizma razlagajmo tudi liturgijo in stanovske dolžnosti.

Ob posebnih prilikah pa bomo imeli parenetične govore. Namen tem govorom je reforma življenja, splošna ali partikularna reforma.

Splošno reformo ali duhovno prenovljenje hočemo doseči ob misijonu ali duhovnih vajah, v adventu ali postnem času. Takrat govorimo o človekovem namenu, o grehu, o kazni za greh, o smrti, peklu, sodbi, o božjem usmiljenju in božji ljubezni.

Med letom po potrebi govorimo o tej ali oni stvari, ki je posebej važna za krščansko življenje. Take važne stvari, ki je o njih treba večkrat govoriti, so n. pr.: ogibajmo se grešne prilike; nikar čitati slabih knjig, slabih listov; podpirajmo misijone; živimo čisto; živimo trezno.

Glavno načelo pa bodi: nikoli ne hodimo na prižnico brez določenega cilja!

Ta cilj bodi en sam! Govor bodi didaskaličen ali parenetičen!

Kako izdelujmo praktično svoje pridige.

Stolni kanonik dr. Mih. Opeka.

Ko postavim vprašanje: Kako izdelujmo praktično svoje pridige? suponiram, da jih izdelujemo sami, in to pismeno. Oboje je važno. Kdor svojih pridig ne izdeluje sam, marveč se jih le mehanično uči iz raznih avtorjev, ta ni pridigar; v boljšem slučaju je bolj ali manj spreten deklamator, v slabšem pa mrtev gramofon. Kdor v pridige ni položil nič svojega dela, razen nekaj memoriranja, ta ne more biti na umu in srcu prevzet od njene vsebine. Če pa ni razsvetljen in ogret sam, kako naj razsvetli in ogreje druge? Zato sam delati! Tudi ko rabim druge avtorje, jih prebavljam, predelavam, prelijam po svoje: po svojem čustvovanju, po svojem razumevanju, po svojem okusu, po svojem načinu izražanja — z eno besedo: uporabljam tuje pridige, a delam svoje. — Pismeno delati pa tudi priporočajo homileti in zgledi največjih cerkvenih govornikov. Cerkevni očetje in učeniki so svojo govore pisali; za njimi pa tudi vsi klasiki cerkvenega govorništva: Segneri, Bossuet, Massillon, Bourdaloue in drugi. O škofu Rudigierju je znano, da je imel pridige, ki jih je govoril na svojih kanoničnih vizitacijah, od prve do zadnje vse spisane. Korist je neutajljiva. Če pišem, vse zmožnosti intenzivneje delajo; izražam se jasneje in točneje; vsako besedo pretehtam, kar je zelo prav, zakaj ena beseda lahko pokvari cel govor, pravi nekje škof Keppler, in ena pridiga cel misijon. Vsa pridiga postane s pisanjem po vsebini in obliki popolnejša, in zavest, da se je s pridigo pošteno trudil, daje pridigarju samemu večji pogum za varnejši nastop.

Toda teh dveh stvari naj sem se le mimogrede dotaknil. Moja naloga je, odgovoriti na zgoraj postavljeno vprašanje: Kako izdelujmo praktično cerkvene govore? Tudi če bi jih ne pisali, marveč bi jih izdelovali samo v glavi — meditando — je to vprašanje velikega pomena. Mnogo truda si homo prihranili, če se držimo le-tu gotovih trdnih smernic.

*

Prvo je varna in jasna smotrenost v pridigah. Kdor dela brez pravega cilja, smotra, samo da pridiga, da opravi dolžno nedeljsko službo — ta ne dela dobro. Pri vsaki pridigi moram najprej imeti pred očmi gotov konkreten cilj, smoter za versko življenje teh, katerim pridigam. Točno moram vedeti, kaj hočem s to ali ono pridigo pri svojih poslušavcih doseči. Določiti, fiksirati moram ne samo o čem, marveč tudi zakaj bom govoril. Ali bo moj glavni namen poslušavce o kaki resnici poučiti, jim jo po potrebi razložiti ali dokazati — ali pa njihovo voljo za kako stvar pridobiti, jih zanjo vneti. V prvem primeru bo moj govor didaskaličen, v drugem parenetičen. Ko torej začnem misliti na pridigo prihodnje nedelje, mi ne sme biti dovolj sklep: Govoril bom o molitvi, marveč se moram takoj tudi že odločiti, čemu bom govoril o tem predmetu: ali pred vsem zato, da svoje vernike n. pr. poučim, kakšna bodi naša molitev, da bo Bogu všeč; ali zato, da jim dokazem, da se brez molitve ne moremo zveličati; ali pa v glavnem zato, da zbudim v vernikih ljubezen do molitve. — Cilj ali smoter, ki si ga za vsak govor postavim, naj ne bo samo natančno opredeljen, marveč tudi ne preširok, preobsežen. Tolik naj bo, da ga je mogoče v eni pridigi doseči. Torej, ne hoteti n. pr. z eno pridigo poučiti o vsem, kar je treba o zakramentu sv. pokore vedeti; ne hoteti z enim govorom navdušiti poslušavce za pognemanje vseh Marijinih čednosti; ne hoteti odvrniti jih naenkrat od vseh poglobitnih grehov, itd. Take pridige bodo po navadi brezplodne. Kdor preveč dokazuje, nič ne dokaže; in kdor preveč hoče, nič ne doseže. Specificirati! deliti! drobiti! Enkrat že predmet sam. Danes govorim o postavitvi sv. Rešnjega Te-

lesa; prihodnjč o resnični pričujočnosti Jezusovi v njem; zopet drugič o njega češčenju; o sv. obhajilu; o milostih sv. obhajila; o tej ali oni posamezni milosti; itd. In potlej pa enkrat s tem, drugič z onim posebnim namenom: zdaj zato, da temeljito poučim poslušavce o bistvu te skrivnosti; zdaj, da jim utrdim vero v resnično pričujočnost Kristusovo v Zakramentu; zdaj, da jim kažem ljubezen Jezusovo do nas; zdaj, da jih vnamem za obiske pred tabernakljem; zdaj, da jim zabičim spoštljivo vedenje v cerkvi; da jih podžgem za pogostno sv. obhajilo, itd. Enkrat to, drugič ono tudi o enem in istem predmetu in zdaj s tem, zdaj z onim podrobnim namenom — glej, to je opredeljen in konkretno dosegljiv smoter pridige. Ne pa vse hkrati in v vse mogoče namene! V omejitvi se tudi tu pokaže in uspeva mojster. Seveda zahteva taka omejitev več truda; pridigar se mora v svoj predmet bolj zamisliti in bolj na globoko delati. Zato pa bo tudi uspeh večji.

*

Ko sem si na jasnem, kaj hočem s pridigo doseči — seveda bom svoje hotenje zmerom uravnaval po svojih vernikov dušnih potrebah, o katerih bom z apostolsko vnemo razmišljal —, ko sem si torej na jasnem, kakšen je konkretni smoter mojega govora, začnem zbirati sredstva za dosego tega določenega smotra, ali z drugo besedo: zbirati začnem tvarino za pridigo. Če bo moj govor poučen, pogledam, kaj uči o izbranem predmetu katekizem, dogmatika, moralka. Premislim, kaj bo za moje poslušavce v tem predmetu, v tej resnici najbolj važno, najbolj potrebno; kaj bom moral razložiti, kaj dokazati, kaj ovreči; katere razloge bom moral govorniško bolj razviti, da bom prepričal in ganil svoje poslušavce. — Za parenetični govor pa bom iskal takih nagibov ali motivov, ki so za moje poslušavce dovolj močni, da zbudim v njih primernih afektov in tako podnetim njihovo voljo za tak in tak sklep, tako in tako dejanje. Na primer: Poslušavce hočem poučiti, kakšna dobrotja je za nas dobra spoved. To je namen govoru, ki bodi torej didaskaličen. Poiščem gradiva. Najdem ga v samem Katekizmu, ki mi pove, kako velike milosti nam deli zakrament sv. pokore. Deli nam 1. odpuščanje grehov; 2. odpuščanje večnih in tudi vsaj nekaterih časnih kazni; 3. posvečujočo milost...; itd. — gradiva več nego dovolj za eno pridigo. — Ali, drug zgled, za parenetičen govor: Poslušavce hočem vzpodbuditi (recimo na praznik Vseh svetnikov), da se ne strašijo nobenega truda in boja na zemlji, da srečno pridejo tja, za kamor smo vsi ustvarjeni, v nebesa. To je smoter, konkretni cilj govora. Poiščem motivov, t. j. nekaj resnic, ki so zmožne vplivati na voljo mojih poslušavcev, da zares sklenejo, vztrajno truditi in vojskovati se za nebesa. Ena taka resnica je n. pr.: V nebesih je konec vsega fizičnega gorja; druga je morda: V nebesih je konec tudi moralčnega zla, t. j. greha, in torej tudi konec vseh izkušnjav in boja z njimi; tretja resnica, ki bo delovala, je: V nebesih je neskončna radost in blaženost doma. Glej tvarino, glej troje močnih nagibov, s katerimi bom operiral, da govorim parenetično, ekshortativno za svoj namen! —

*

Ko sem gradivo zbral, ga uredim. V poučnih govorih ga uredim po točkah ali odstavkih, tako kakor bom najbolje zapovrstno razlagal ali dokazoval, da zadostno razložim ali dokažem to, o čemer sem bil sklenil poslušavce poučiti. Posamezne točke dobro označim in ločim. V parenetičnih govorih pa razvrstim nagibe tako, kakor bodo najgotoveje učinkovali na čuvstvo in voljo poslušavcev. V obeh slučajih postopam karmoč logično in psihologično.

Logika zahteva, da ena misel lepo sledi iz druge, da se posamezni deli med seboj vežejo, itd. Psihologija pa hoče zlasti pri razvrstitvi nagibov, da se

oziramo na mišljenje in čuvstvovanje poslušavcev, na njih intelektualno izobrazbo, njih življenje, na okoliščine časa, kraja, itd. Prav tako je psihološko utemeljeno, da motivi v parenetičnih govorih dinamično rastejo, da je, če le mogoče, vsak naslednji močnejši od prejšnjega.

*

S tem, da sem zbral in uredil točke ali dokaze, s katerimi bom v poučnem govoru o odbranem predmetu poučeval, ter motive, s katerimi bom v parenetičnem govoru nagibal voljo poslušavcev do gotove nameravane odločitve — s tem sem zgradil okostje razpravi govora. Zdaj moram to okostje obdati z mesom. Posamezne točke ali dokaze moram obdelati, motive moram razviti. To storim s tako imenovano amplifikacijo. Amplifikacija mi da vsekako največ dela. V nji pa tudi najbolj pokažem, kakšen mojster sem. *Amplificatio praecipua virtus concionatoris est*, pravi Ludovik iz Granade. Treba je po vseh psiholoških načelih in z vsemi razpoložljivimi govorniškimi pripomočki v poučnih govorih resnico točko za točko razlagati, objašnjevati, dokazovati, braniti — *ut veritas pateat*; v parenetičnih govorih pa je treba nagib za nagibom obdelavati, tako da vsak nagib poslušavcem pokaže, kako dobra, pravična, koristna, častna, strogo obvezna je reč, za katero jih hočemo vneti, ali nasprotno, kako slabo, krivično, pogubno, nesrečno, sramotno, podlo, strogo prepovedano je dejanje, od katerega hočemo poslušavce odvrniti¹ — *ut veritas moveat*. — Po vseh psiholoških načelih, sem dejal. Tako psihološko načelo je n. pr.: da se naše spoznanje začenja pri čutih. Zato moram biti v amplifikaciji karmoč nazoren, plastičen, da bodo poslušavci moj govor tako rekoč z rokami prijemali. Tako psihološko načelo je tudi: da je naše spoznanje počasno, zaporedno, diskurzivno. Zato se moram pri posameznih resnicah pomuditi, jih pokazati od več, od vseh strani. Še eno tako načelo je: da, kakor naše duhovno spoznanje sledi čutnemu spoznanju, tako sledi tudi naše duhovno teženje čutnemu teženju. Zato moram gledati, da bom vzbujal močna čuvstva, katerim bo sledila volja. In tako dalje. — In vseh mogočih govorniških pripomočkov se moram v amplifikaciji posluževati. O teh pripomočkih bi moral govoriti posebe in na dolgo. A namesto da jih tu tudi le samo naštevam, bom rajši popoldne na vzornem Segnerijevem govoru pokazal, kaj se pravi amplificirati z vsemi mogočimi oratoričnimi sredstvi: z avtoritetami iz sv. pisma in cerkvenih očetov, s primerami, podobami, nasprotji, stopnjevanji, z zgledi bibličnimi, profano-zgodovinskimi in drugimi, z vsemi mogočimi govorniškimi figurami, itd. —²

*

Ko je gotova razprava, je tako rekoč gotova pridiga. Seveda mora imeti truplo tudi glavo in noge, in pridiga primeren začetek in konec — a v tem ni preveč težave. V začetku ali uvodu (nekateri ga oblikujejo šele potem, ko so že izgotovili razpravo in konec, drugi začno izdelovati pridigo z uvodom, kar je vsekako bolj naravno) — v uvodu torej poslušavce na govor pripravim. Zato naredim karmoč svež, nov, interesanten uvod, da koj zajamem z njimi pozornost poslušavcev. Potem v uvodu *n a v a d n o* napovem predmet ali cilj govora; napovem tudi razdelitev, kadar je to potrebno ali umestno. *N a v a d n o*, pravim, napovem predmet ali cilj govora. Namreč, v didaskaličnih govorih zmerom. Poučimo se danes o tem, kaj je papeška nezmotljivost! Ali

¹ Prim. Fr. Ušeničnik, Pastoralno bogoslovje, I. Str. 266.

² Govor II. iz Quaresimala: Kristjani oklenite se Boga, zakaj Bog je vaš edini resnični prijatelj!

Dokazal vam bom, da je vrhovni poglavar sv. cerkve nezmotljiv. Itd. Poslušavci morajo kaj vedeti, kaj jih bom učil. — V parenetičnih govorih pa ni da bi moral prav vselej že v uvodu povedati, kaj bi rad dosegel. Včasih bo še kar dobro, tega ne povedati — če so namreč moji poslušavci mojemu smotru neprijazni, protivni. Tako n. pr. če bi hotel zlasti moža pridobiti za kako bratovščino, bo menda bolje, da tega ne povem koj na začetku (ker možje bratovščinam niso preveč naklonjeni), marveč začnem šele v teku govora, ko mogočno opisujem dobrote tiste bratovščine, pritiskati zlasti na može. — Podati v uvodu tudi razdelitev, je zopet skoro potrebno v poučnih govorih. Zakaj poučni govori morajo biti posebno jasni in pregledni, to pa bodo, če koj v uvodu, ko sem napovedal predmet, napovem tudi, po katerih točkah ga bom obravnaval. N. pr. Videli bomo, da je Jezus Kristus v zakramentu sv. Rešnjega Telesa resnično pričujoč. To pričajo 1. besede, s katerimi je ta zakrament obljubil; 2. besede, s katerimi ga je postavil; in 3. od najstarejših časov neprestana vera sv. cerkve. — V parenetičnih govorih, kjer so posamezni dela govora njegovi nagibi, bo morda včasih primerno, nikoli pa ne ravno potrebno, da podam razdelitev že koj v uvodu. Lahko torej uvajam takole: Odpustimo svojim sovražnikom! Zakaj tudi oni so 1. naši bratje v Bogu in Kristusu; 2. Bog nam odpuščati ukazuje; in 3. naša večna sreča to zahteva. Lahko pa tudi teh treh motivnih delov v uvodu nič ne omenjam. — Pač pa je dobro in daje govoru lepo zaokroženost, če morem vse nagibe parenetičnega govora povzeti v en sam stavek in ta stavek, ki mu pravimo motivni stavek, v uvodu obenem napovem z onim stavkom, s katerim je izražen namen, in ki se imenuje veliki ali glavni stavek. Kakor če rečem: Kristjani, delajmo neutrudljivo za nebesa, zakaj nebesa so vsa naša sreča. Ta drugi stavek je motivni stavek in obsega v sebi vse posamezne motive, ki jih bom v govoru razpletel in sem jih zgoraj omenil, namreč: 1. V nebesih neha fizično trpljenje; 2. v nebesih neha greh in izkušnja; 3. v nebesih je dom večnega blaženstva.

Zelo važno je, da naredim pridigi lep uvod. —

*

Prav tako važen pa je tudi dober konec. V koncu je treba utrditi to, kar smo hoteli z govorom doseči. Kakor se rastlina dopolni v cvetu in sadu, tako naj se govor dopolni v doseženem smotru. Zato moram, če je glavni namen poučenje, k sklepu še enkrat vreči luči v razum, navadno s tem, da, kar sem razložil, lepo kratko in jasno ponovim. Dodam pa tudi s čuvstvenimi besedami praktično pobudo. Saj tudi poučen ali didaskaličen govor ne sme biti suhoparna razprava ali šolsko predavanje. Prvi namen mu je didaskaličen — a zato ne sme biti brez afektivnega momenta, zlasti nazadnje ne. — Če je pa glavni smoter govora, poslušavce za kaj vneti, moram h koncu še enkrat posebno krepko navaliti na čuvstvo in voljo. Poslušavce moram siliti (Nemci imajo za to izraz: drängen) do dobrega sklepa, do odločitve v volji, bodisi da zopet tu motive, ki sem jih razvil, še v drugi obliki ponovim, bodisi da kratko dodam še novih, za čuvstvo in voljo posebno močnih nagibov. Didaktičnih momentov v sklepih parenetičnih govorov ne bo potreba, čeprav pri razvijanju motivev poučevanje, objašnjevanje, dokazovanje, zavračanje napačnih misli itd. tudi v parenetičnih govorih ima veliko vlogo — ne kot cilj govora, pač pa kot sredstvo k cilju. —

Rekapitulacijo ali tudi le poudarek smotra, ki ga hočem doseči, v koncu lahko navežem na kak izrek sv. pisma ali na kako dogodbo, ki pa ne sme biti samo zunanje prilepljena na pridigo, marveč lepo organično ž njo zrasla. Segneri — da tudi v tej razpravi podam vsaj majhen zgled iz velikega mojstra — okončava svoj XIV. postni govor, v katerem svari pred peklom, neizrečeno

učinkovito s tem-le vprašanjem iz sv. pisma: Quis ex vobis poterit habitare cum ardoribus sempiternis (Iš 33, 14) —:

Ah, postojte vi nesrečniki, ki drevite proti peklu! — tako kliče govornik — počakajte malo in preden se poženete v skoku v to brezno, pustite, da vas vprašam z Izaijem: Quis ex vobis poterit habitare cum ardoribus sempiternis? Ti grešna žena, ki za greh neguješ svoje telo, numquid poteris habitare cum ardoribus sempiternis? Zdaj ne moreš vzdržati enega samega zbadljaja s šivanko — ali boš mogla prenašati muke tam doli? Ti grešni mož, ki tako skrbiš le-tu za vse svoje udobnosti, numquid tu poteris habitare? ... Zdaj ne moreš trpeti mogočnik slabega duha kakega reveža poleg sebe — ali boš mogel prebivati v oni smradljivi žvepleni mlakuži, v kateri se boš čutil dušenega, obteženega od večne tesnobe? Ti s sakrilegom onečaščeni svečenik, numquid tu poteris...? Zdaj ne moreš eno uro lepo zbrano moliti svojega oficija v koru — kaj se ti zdi, ali boš mogel tam doli vse večne čase ne rečem sedeti na lepem, častnem sedežu, marveč zvezan ležati na ognjeni postelji, in okrog tebe rjojenje hudobnih duhov? ... Kaj praviš, ti požrešneš, ti obrekljivec, ti nasladnež, ti mladenič, nebrzdan v sleherni svoji kaprici — ali boš mogel? ali boš mogel? Ah, quis ex vobis poterit, quis? ... Toda kaj bom še dalje govoril o drugih — sebe naj vprašam, sebe, ki sem redovnik — po obleki da — toda sicer tako slab v zatajevanju, tako nepotrpežljiv, tako ničemuren, tako malo pripravljen delati pokoro za svoje grehe... itd. Usmiljenje, Gospod, usmiljenje, zakaj ni ga med nami, ki bi mogel trpeti v večnih plamenih... itd.

Če je smoter govora sicer konkreten, a vendar še praktično bolj splošen, podam v sklepu za njegovo dosego še posebnih praktično-konkretnih navodil. Na primer: Poslušavce vнемam za molitev. Prav bo, če ob sklepu posebe poudarim jutranjo in večerno molitev, molitev pred jedjo, po jedi, itd. Ali: Vnemam za ponižnost. Prav bo, če ob sklepu pokažem nekatere praktične vaje ponižnosti. —

Konec pridige moram po vsebini in obliki zelo skrbno izdelati. Ne sme biti predolg — zlasti dolgih nagovorov na Boga, svetnike, itd. ne sme imeti, ker so take apostrofe zmerom kočljive, če so dolge —, torej ne predolg, pač pa krepak in živahen. Iskati konca na prižnici, pokvari ves vtis govora. —

*

Častiti sobratje! Očrtal sem nakratko, kako snujmo in izdelujmo praktično svoje govore. Pa boste dejali: Saj ni časa, da bi delali s tolikim premiselkom in na podoben način. O, kam pa devamo svoj zlati čas?! Po moji misli ga smemo prej nego za pridigo rabiti samo za presveto daritev, duhovsko molitev in delitev sv. zakramentov. Drugega opravila ni v duhovnikovem življenju, ki bi mu smeli žrtvovati svoj čas p r e j nego pridigi. — A je težko delo, pravite, snovati po tako komplicirani proceduri... Prvič, procedura ni prav nič komplicirana, marveč, kdor bi jo prav premislil, bi videl, da je zelo naravna in enostavna. Zato pa drugič, delo z njo ni težje, marveč — kakor sem že v začetku dejal — lažje, nego če delamo brez pravih smernic. In slednjič, kar je truda, ali ga ne bomo radi vzeli na svoje rame, če pomislimo, kako vzvišena je naša pridigarska služba? Mi smo božji glasniki — govori navdušeno škof Keppler, in z njegovimi besedami naj sklenem —, mi smo božji glasniki, poslanci na Kristusovem mestu, organi božjega Logosa. Mi moramo in moremo nositi v vsako bolečino, v najbolj zapuščeno dušo, v najrevnejšo kočjo žarek tolažbe in luči; mi moramo trpečim človeškim otrokom snimati jarem vsakdanjega življenja, da prosto dihajo v višavskem zraku večne domovine; mi moramo zadolžene vesti zlamljati in skesanim grešnikom nuditi spravo, zášlim na pravo pot kazati, voljo k dejanju klicati, duše z ognjem božje ljubezni in ljubezni do bližnjega ogrevati in za junaške kreposti in žrtve usposabljati. Mi moramo ljudstvo oblikovati in

vzgjajati v najvišjem pomenu besede, ohranjati človeštvo v zvezi z drugim svetom, v občevanju z Očetom nebeškim, v življenjski skupnosti z Bogom-človekom. Mi moramo božje vojščake zbirati in v boj voditi, kraljestvo božje širiti, kraljestvo hudega razdirati, temelje družabnega reda utrjevati in tako pospeševati tudi blagor časne domovine.³ —

IV.

O aktualnih tvarinah za sodobnega pridigarja.

Spiritual dr. Ciril Potočnik.

1. Preden je na Gospod odšel k Očetu, je zbral svoje apostole okrog sebe in jim je izročil veliko učeniško službo z besedami: »Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in učite vse narode... učite jih spolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal.« (Mt 28, 18, 20.) Z besedami »učite jih spolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal«, je Kristus sam določil *tvarino*, katero naj pridigarji vseh časov ljudstvu oznanjajo.

Če bi vprašali še velikega učitelja narodov, apostola Pavla, ki je od Kristusa samega sprejemal skrivna razodetja, naj nam pove, o čem je on govoril po Mali Aziji, po Grčiji in v Rimu, kaj je pridigoval neukim, kaj učenim, bi nam odgovoril z besedami, ki jih je pisal Korinčanom: »Et ego, cum venissem ad vos, fratres, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientiae, annuncians vobis testimonium Christi. Non enim iudicavi me scire aliquid inter vos, nisi Iesum Christum et hunc crucifixum.« (1 Cor 2, 1, 2.) Jezusa križanega je torej oznanjeval sv. Pavel in to tako, da so ljudje ne le vanj verovali, ampak tudi živeli po njegovem nauku. Vse nauke in resnice, ki jih je Križani učil, ničesar ni zamolčal ali prikrival: govoril je o ponižnosti in o zatajevanju samega sebe, o čistosti, o preziranju posvetnih stvari, o pokorščini in o tem, da je treba svojim sovražnikom odpuščati; govoril je o strašni sodbi božji, o večnem življenju in o večnem pogubljenju, kakor je zahteval Kristus. In prav v tem morajo pridigarji vseh časov — mimogrede omenjeno — posnemati sv. Pavla in kakor on govoriti o vseh prerenskih resnicah, naj bodo ljudem všeč ali ne. Lepo pozvame sv. oče Benedikt XV. to misel v encikliki z dne 15. junija 1915, v kateri govori o pridigarjski službi: »Cetrum inde probabitur oratoris virtus et facultas, si, quae ingrata sunt, ea grata dicendo reddiderit.« (Škofijski list 1917, 98.) S tem je z besedo Kristusovo in Pavlovo, z zgledom Kristusovim in Pavlovim na kratko označen predmet, ki naj ga cerkveni govorniki vseh časov obdelavajo: Ves Kristusov evangelij, ki ga čuva in varuje sv. Cerkev. Tako kot beremo o diakonu Filipu: »Praedicabat illis Christum.« (Act 8, 5.)

2. Vendar pa je potrebno, da pridigar tako razlaga in poučuje, tako izbira tvarino za svoje govore, da bo umerjena po dejanskih potrebah poslušavcev. Zato bo z večjim poudarkom razlagal tiste resnice, katerim Kristusovi nasprotniki takrat posebno nasprotujejo, jih blatijo, skušajo vernikom iztrgati iz src. Prav tako se širijo zdaj te zdaj one napake in pregrehe z večjo silo; in proti njim se mora pridigar boriti, če hoče, da bo njegova beseda kot opomin dobrega pastirja, ki vedno čuva svojo čredo in jo vodi na zdravo pašo.

3. Kaj določa Cerkev glede izbire tvarine, kaj sinode za našo škofijo? Poglejmo! V novem cerkvenem zakoniku stoji tole določilo: »In sacris concionibus exponenda in primis sunt, quae fideles credere et facere ad salutem oportet.« (Can 1347, § 1.) To splošno določilo naša 4. sinoda takole izpopolnjuje in razlaga: »Naj si vsak pridigar tvarino tako razdeli, da bo v petih ali šestih letih obdelala vse glavne resnice. Naj ne pozabi na liturgične govore, ki se

³ Homiletische Gedanken u. Ratschläge. 5.—6. Aufl., str. 99—104.

zadnje čase močno priporočaje in so tudi priljubljeni, ako se pridigar nanje zares vestno pripravi. Prizadeva naj si, da med druge govore liturgične tako vpleta, da bodo verniki razumevali potek cerkvenega leta in bodo z njim živeli. Prav tako potrebni so času primerni ciklus-govori apologetične in npravne vsebine, kakor ravno v današnjih razmerah o sv. zakonu, o verski šoli, o sv. misijonih, o dobrotelnosti. Bodo naj pa ti govori dobro premišljeni in vabljeni... Tekom treh mesecev naj bodo vse pridige katehitične. Vsako leto naj se v katehitičnih pridigah obdela eno poglavje velikega katekizma. Mesece določi župnik, Določi naj one mesece, ko je največ mož in fantov doma.« (Stran 98, 99 sub k in f.)

Prva sinoda l. 1903, str. 157 ima glede pridigovanja sledeča navodila: »In concionibus moralibus id praesertim est attendendum, ut ex una parte vitia grassantia impugnentur et abominanda damnentur, ex altera vero virtutes theologicae, tum cardinales, tum morales, nec non obligationes statuum, opera misericordiae, frequens Sacramentorum usus, bona filiorum educatio, sacrarum precum et devotionum piarum exercitia commendarentur. Quotannis quoque praedicetur de Sacramentis Eucharistiae et Poenitentiae, nec non de novissimis hominis.«

4. V vseh sinodah se močno priporočajo liturgični govori. Če upoštevamo duh časa, se bomo temu povabilu radi odzvali. V vseh državah, kjer žive katoličani, se je oživilo zanimanje za liturgijo že z liturgičnim papežem Pijem X., zlasti pa še v zadnjih desetih povojnih letih. Večji narodi, Francozi, Nemci izdajajo znanstvene in poljudno pisane knjige in časopise, da se duhovniki in verniki bolj uglašajo v svete obrede. Prirrejšajo se za vernike in duhovnike posebni tečajji, ki se pečajo z liturgičnimi vprašanji. Ker je gotovo, da je cerkvena liturgija v celoti velik umotvor constructum ope Spiritus Sancti in da so v njem skriti bogati zakladi notranjega življenja, zato jo moramo najprej duhovniki sami dobro poznati in razumeti, da jo bomo mogli v cerkvenih govorih s pridom razlagati. Radi tega bi zelo napačno ravnal pridigar, ki bi se ob praznikih v svojih govorih ne pomudil pri skrivnosti tistega dneva in ne izrabil v svoje namene razpoloženja, s katerim pridejo verniki v cerkev. Nič ne de, če bi tudi radi tega moral prekiniti vrsto govorov, s katerimi je že pričel. Prav tako bo z veseljem razlagal liturgijo sv. maše, zakramentov, zakramentalov in druge cerkvene obrede, ki se leto za letom ponavljajo. Pri izdelavi takih govorov bo rabil predvsem liturgične knjige, missale, brevir, rituale, v katerih je toliko lepih misli. Dobro mu bo služila tudi dr. Opekova knjiga »Božji dnevi«, v kateri je 36 govorov za življenje s cerkvijo (cerkveno leto). Nemška in francoska literatura pa je tudi glede tega zelo bogata.

5. Ko že govorim o cerkvenem letu, naj spomnim še to, da je pač naša dolžnost kot katoličanov in kot duhovnikov, da budimo v srcih vernikov ljubezen do sv. očeta. Najlepša prilika zato je obletnica kronanja vrhovnega cerkvenega poglavarja. Za našo škofijo velja, kar je določeno v Škofijskem listu 1918, 112, na kar opozarja tudi naš direktorij vsako leto. V Škofijskem listu takole beremo: »Ako je le mogoče naj bo missa pro populo peta; v pridigi naj se omenijo sv. oče. Ako je več sv. maš, naj se sv. oče omenijo v vsaki pridigi.« Ker skušajo nasprotniki ljubezen našega ljudstva do rimskega papeža zmanjšati, ker veri nasprotni listi pogosto kažejo na Rim kot kraj, iz katerega ne more nič dobrega priti, je naša sveta dolžnost, da v cerkvenih govorih pogosto budimo spoštovanje, ljubezen in pokorščino, ki smo jo vsi dolžni Kristusovemu namestniku.

6. Treba je govoriti o Cerkvii in njenem nadnaravnem značaju. Večkrat se ponudi prilika v zvezi z nedeljskim evangelijem, posebno pa še na praznik sv. apostolov Petra in Pavla. Ne samo v naši domači, ampak tudi

v drugi literaturi se zadnja leta znova bolj poudarja pavlinska resnica, da je Cerkev mistično Gospodovo telo. Ne gre, da bi vernikom razlagali teoretično to vprašanje, treba pa jih je vendarle tako poučiti, da dobe pravi pojem o tej nadnaravni božji ustanovi. Ta pouk se lahko naveže na nauk o učlovečenju in odrešenju. »Kristus je zato sprejel vidno telo, da bi nas sebi vcepil in nas nadnaravno oživiljal kot trta mladike. V cerkvi še biva med nami in nadaljuje svoje odrešilno delo do konca sveta. V krstu se meseni človek prerodi v otroka božjega in se vcepi v nadnaravno deblo sv. cerkve; s tem se včlani v cerkev. Tu se mu vtisne tudi neizbrisno člansko znamenje, neizbrisni društveni znak... Po neizbrisnem znamenju sv. krsta in birme so deležni Kristusovega svečeništva... V evharistiji pa se tudi fizično Kristusovo telo združuje z verniki in vanje prehaja kot nadnaravna hrana, nekako sorazmerna nadnaravnemu organizmu sv. cerkve.« (Dr. Fr. Grivec, Bogoslovni Vestnik 1928, 208.) Zelo lepo se lahko tudi ta nauk pojasnjuje, kadar razlagamo resnice o milosti. Tvarina za take govore lahko dobimo v dr. Grivčevi knjigi Cerkev; bolj na široko in za pridigarja še bolj porabno v spisih francoskega jezuita R. Plus-a in trapista Marmiona. Glavna njuna dela so prevedena tudi v nemščino.

7. Sinoda dalje izrečno omenja govore o s v. z a k o n u. Gotovo zelo aktualni tema, ko je družinsko življenje marsikje tako razruvano. Pri tem predmetu bi bilo potrebno opozarjati na slabe strani mešanih zakonov, ki se pri nas bolj in bolj širijo, opozarjati na hude posledice, ki jih ima zakonska zveza, če se ne sklene po predpisih sv. cerkve. Potrebno je radi tega, ker naši ljudje pogosto pridejo v stik z nekatoličani, posebno še dekleta, ki gredo služiti v južne kraje.

8. O verski šoli se je pred par leti veliko govorilo, pa je treba še govoriti in vernike poučevati, da bodo pripravljeni, ako bi na pr. bili pri nas sprejeti taki šolski zakoni, ki bi bili veri in cerkvi sovražni.

9. Zadnja leta se je začelo pri nas živahno zanimanje za zedinjenje in za delo za misijone. Apostolstvo sv. Cirila in Metoda in Unio Cleri skrbita za potrebno gradivo za cerkvene govore. Za zunanje praznovanje sv. bratov Cirila in Metoda naroča 4. sinoda str. 150 takole: »Opravi naj se peta sv. maša in priredi naj se primerna pridiga. Kjer sta dve pridigi, naj se pri obeh vzame snov primerna temu dnevju.« Vsaj ob tej priložnosti naj torej cerkveni pridigar priporoča delo za zedinjenje. Prilika za te namene bi bila tudi 14. februarja ali nedeljo potem, ko se spominjamo smrtne dneva sv. Cirila, 14. nov. praznik sv. Jozafata in še razni Marijini dnevi. Glede tvarine daje sinoda tale navodila: »V govorih v cerkvi ali pri društvenih sestankih bi bilo koristno, ko bi štiri vrste resnic obravnavali. Prvič naj bi naši verniki vedeli, da je pravoslavno ljudstvo nezadolženo in nevedoma v zmoti... Drugič bodo zveličanje tudi mogli doseči, ker imajo prave škofo in duhovnike, ki jim svete zakramente dele veljavno, akoravno niso pravilno pooblašteni. Tretjič se morajo obravnavati tiste razlike med nami in njimi, ki niso verske in zadevajo le način življenja. Take so: razlika o obredih in v obrednem jeziku in podobno... Četrtič naj se sicer mirno, toda točno obrazlože verske razlike, po katerih smo ločeni... Pravoslavni ne smemo žaliti, pač pa moramo odločno braniti svoje pravice in večne resnice.« (Str. 151.) Misijonski govori naj bi bili na misijonsko nedeljo v oktobru, na praznik sv. Treh kraljev, okrog praznika sv. Frančiška Ksaverija in še ob drugih priložnostih, ki nam jih nudijo nedeljske evangeljske perikope.

10. Nujno potrebni so tudi govori o č a s o p i s j u i n o v p l i v u s l a b e g a i n d o b r e g a b e r i l a s p l o h. Časopisje je v dušnopastirskem oziru tako važen faktor, da nikakor ne zadostuje, če se o tem pridiguje le enkrat okrog novega leta, ko se ljudje na liste naročajo. Kadarkoli se ponudi prilika, je treba vernike opozarjati na pogubni vpliv veri sovražnih ali versko indiferentnih

listov in slabih knjig, ter na dolžnosti, ki jih imajo v tem oziru starši do otrok in gospodarji do vseh, ki so v njihovi službi. Kadar se praznuje tiskovni teden, je treba tudi v cerkvi v vernikih buditi apostolskega duha, da se bo dobro časopisje kar najbolj razširilo.

11. Okrog praznika sv. Janeza Krstnika bo pridigarjevo delo posvečeno delu za treznost. Povsod je to potrebno. Še prav posebno pa v tistih krajih, kjer je pijančevanje močno razširjeno in kjer so udomačene razne pivske razvade, pri katerih se toliko greši. Clama, ne cesses...

12. Pridigar ne sme opustiti govorov o duhovniških in redovnih poklicih, da bodo tisti, ki jih Gospod kliče v svojo posebno službo, radi sledili božjemu klicu. Primerne so kvatrne nedelje ali pa bela nedelja in praznik apostolov Petra in Pavla, ko se v naši stolnici dele sveti redovi. Ob tej priložnosti še posebno lahko priporočamo duhovniške poklice vernikom v molitev. Tudi binškoštni dnevi imajo z mašniškimi posvečenjem ozko zvezo.

13. Preden se začno poletni dnevi, bo cerkveni govornik leto za letom govoril o sramežljivosti, ki se prav v teh mesecih močno žali z nesramno nošo in pri skupnem kopanju. S tem izvršuje to, kar želi sv. oče in kar naročajo katoliški škofje. Četudi pri premnogih njegov glas morda ne bo našel odmeva, vendar ima zavest, da je storil svojo dolžnost. Gotovo pa bo vedno preprečil vsaj nekaj pohujšanja in odvrnil nekaj grehov. Izrabil bo tudi druge priložnosti, da bo pri vseh vzgajal čut sramežljivosti in tako pripravljal pot, da bodo tudi takrat, kadar mora govoriti bolj konkretno o rečeh, ki žalijo čisto oko, njegove besede radi sprejeli.

14. Pri veliki socialni bedi, ki vlada med najrazličnejšimi sloji, tudi med inteligentnimi, je pridigarjeva dolžnost, da večkrat govori o dejanski ljubezni do bližnjega, o dolžnostih, ki jih imajo bogatini do siromašnih kakor tudi o Previdnosti božji, da reveži ne bodo izgubili poguma in zaupanja v skupnega Očeta. Po mestih kakor tudi v večjih krajih ne bo odveč govor o 5. božji zapovedi, ki nam pove, da je le Gospod lastnik človeškega življenja in da so radi tega samomori in vsakovrstni uboži veliki zločini vse obsodbe vredni.

15. Na prižnico pa naj nikoli nikar ne nosi čisto političnih vprašanj. Benedikt XV. je v že omenjeni encikliki o pridigovanju takole zapisal: »Concionatoribus... omnibus de re politica in ecclesiis agere omnino et absolute sit vetitum.« (Škof. list 1917, 99.) Naša 4. sinoda o tem predmetu piše: »Govornik naj razvija verske resnice. Na prižnico naj ne nosi čisto političnih vprašanj, naj ne sramoti in ne grdi raznih struj, naj ne šiba pogreškov posameznih vernikov, da bi mogli potem nanje kazati... V takih slučajih bi moral škof ostro nastopiti, in ako bi se ponavljali, moral bi dotičnemu gospodu vzeti pravico pridigovanja.« (Str. 99.)

Gotovo pa se smejo in morajo obravnavati v cerkvi vprašanja, o katerih piše moralna teologija pod poglavjem De deputatis in one, ki govore o dolžnostih katoličanov pri volitvah. To ni zloraba cerkve v politične namene; duhovnik s takim pridigovanjem le izvršuje svojo dolžnost, ko vernike principiелно pouči, kaj je njihova dolžnost ob času volitev. Tudi naj nikar ljudstvu ne govori o vojski in o tem, kar je z njo v zvezi. Duhovi so še preveč razburjeni, da bi take besede padle na rodovitna tla.

16. Iz vsega tega pa vidimo, kako nujno potreben je vsakemu cerkvenemu pridigarju dobro premišljen načrt, na katerem ima določeno tvarino za daljšo dobo. Kjer pri isti cerkvi govori več pridigarjev, bi bilo koristno, ako bi vsi po skupnem preudarku sestavili tak načrt, drugače pridigarsko delo ne bo smotreno, vsebina ne bo odgovarjala dejanskim potrebam vernikov in naročilom cerkve, ampak se bo ravnala po literaturi, ki mu bo bolj ali manj slučajno prišla v roke. Prav to je tudi razlog, da mora vsak pridigar imeti zapišnik,

kamor prav na kratko zapisuje temata svojih cerkvenih govorov. Drugače bo ene in iste reči pogostokrat ponavljal, medtem ko bo druge, ki so tudi važne, pa njemu manj znane in domače, opustil. In vendar imajo verniki pravico, da jim dušni pastir razloži cel Kristusov evangelij.

Če ima pridigar tisto močno nadnaravno ljubezen, do Boga in do bližnjega, o kateri govori sv. Pavel, ko piše: Caritas omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet (1 Cor 13, 7) se naporov, ki so združeni s preodgovorno pridigarsko službo, ne bo ustrašil, ampak bo nedeljo za nedeljo sejal v krščanska srca tisto seme božje besede, o katerem upa, da bo donášalo največ sadov.

60.

Vsem vernikom ljubljanske škofije.

Občeznano je, kako slovensko ljudstvo rado čita knjige in časopise in zato tudi v splošni izobrazbi dobro napreduje.

Ker se bliža novo leto, naj vas po svoji dolžnosti na dve zadevi opozorim.

Zopet boste naročevali časopise. Katere pa? Gotovo želite naročiti take, ki se ujemajo z vašim edino resničnim verskim prepričanjem in ki vas utrjujejo v pravem krščanskem življenju. Edino oni listi, ki vam v tem oziru pomagajo, da napredujete, so za vas koristni in denar za naročnino ne bo zavržen.

Listi pa, ki vašemu verskemu prepričanju nasprotujejo in krščansko življenje z opolzkimi zgodbami omadežujejo, vam ne bi pomagali za pravi napredek, ampak bi vas od njega odvrčali, bi vaša srca zastrupljevali in vas zapeljavali na pot, ki ga Bog sovraži.

Po tem načelu zbirajte liste, ki jih hočete naročiti. Naši dobri listi prinašajo članke poučne in zanimive v zadevah, ki se vas tičejo. In važne dogodke vam tako pojasnjujejo, kakor se gledajo v luči večnih resnic.

Le naročite liste: »Slovenec«, »Domoljub«, »Bogoljub«, ki so zanesljivi vodniki skozi zamotane razmere modernega življenja. Pred slabimi dnevniki in tedniki vas svarim. Prosim: ne strupa v vaše hiše.

Svarim vas pa še prav posebno pred knjižicami in listi, ki prihajajo iz Zagreba in jih zdaj med našim ljudstvom razširjajo. Vsebujejo opolzke romane ter priporočajo knjigo, ki navaja sredstva proti namenu sv. zakona. Proč s takim nevarnim berilom!

Pozdrav in blagoslov!

V Ljubljani, dne 7. decembra 1928.

† Anton Bonaventura,
škof.

61.

Razne objave.

Kongrua, prevedba na dinarske prejemke. Vsled dopisa velikega župana ljubljanske oblasti z dne 23. oktobra 1928 U. br. 1135/10 se naroča vsem onim duhovnikom, ki so prejeli prevedbene dekrete od velikega župana ljubljanske oblasti, da čimprej semkaj pošljejo dekrete

o nakazilu prejemkov, ki so jih pred prevedbo prejeli in ki so jim bili prevedeni. Ti dekreti se bodo predložili glavni kontroli v Beogradu radi pritrditve.

Škofijski sklad za obolele duhovnike. L. 1928 se v rešitvi cerkvenih računov ni predpisoval znesek v korist sklada za obolele duhovnike. (Prim. Škof. list, 1928, št. 1, str. 20.) Na sestanku dekanov 20. julija 1928 pa se je sklenilo, da naj se z začetkom l. 1929 obljubljeni zneski zopet predpisujejo in po ordinariatni pisarni pobirajo.

Tečaj duhovnih vaj za prvo četrtletje 1929. Za može: od 5. do 9. januarja, od 16. do 20. februarja, od 16. do 20. marca. — Za rekrute in druge mladeniče: od 19. do 23. januarja. — Za mladeniče Mar. družbe: od 1. do 5. februarja. — Za Orle: od 2. do 6. marca. — Za mladeniče: od 9. do 13. marca. — Za akademike: od 20. do 24. marca.

Vsak tečaj se začne zvečer prvega in konča zjutraj drugega zgoraj imenovanih dni. Udeleženci naj bodo v »Domu« do 6. ure zvečer prvega dne. Za udeležbo naj se pravočasno prijavijo. Ako bi kdo izmed prijavljenih ne mogel priti, se mora pravočasno odglasiti, da napravi mesto drugemu.

Oskrbnina znaša za ves čas 120 Din. Pišite na naslov: Vodstvo »Doma duhovnih vaj«, Ljubljana, Zrinskega 9.

Mašno vino. Župni uradi se obveščajo, da cistercijanski samostan v Stični prodaja zanesljivo mašno vino.

62.

Konkurzni razpis.

Razpisani sta bili z okrožnico z dne 13. novembra 1928 št. 4373 z rokom do 6. decembra 1928 župniji: Trebnje in Železniki.

Z okrožnico z dne 24. novembra 1928 št. 4507 je bila do 15. decembra 1928 razpisana župnija Hotič.

Razpisujejo se župnije: Banjaloka, Sv. Lenart nad Škofjo Loko in Želumlje.

Prošnje za Banjaloko in Sv. Lenart je nasloviti na škofijski ordinariat v Ljubljani, za Želumlje na lastništvo patronske graščine Turjak.

Kot zaključni rok za vlaganje prošenj se določa 20. januar 1929.

Škofijski ordinariat v Ljubljani,

dne 20. decembra 1928.

Vsebina: 59. Homiletični tečaj dne 9. avgusta 1928. — 60. Vsem vernikom ljubljanske škofije. — 61. Razne objave. — 62. Konkurni razpis.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Dostal. — Za Jugosl. tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.